

Strengthening of Internationalisation
Policies at Universities in Serbia

University of Novi Sad
Dr Zorana Đinđića 1
21000 Novi Sad, Serbia

Tempus

With the support of the
TEMPUS Programme of the
European Union

ZAPISNIK

*Minutes of the Workshop "Hiring foreigners at Universities in Serbia"
Strengthening of Internationalisation Policies at Universities in Serbia (SIPUS)
544538-TEMPUS-1-2013--1-RS-TEMPUS-SMGR*

RADIONICA

„Angažovanje stranaca na univerzitetima u Srbiji“

Mesto:	Univerzitet u Novom Sadu, Centralna zgrada UNS-a, dr Zorana Đinđića 1, Novi Sad, Srbija
Datum i vreme:	29. 10. 2015. od 10.00 do 15.00 časova
Rukovodstvo UNS-a (otvaranje skupa)	Prof. dr Dušan Nikolić, rektor Prof. dr Biljana Abramović, prorektor za nastavu Prof. dr Saša Orlović, prorektor za finansije i organizaciju
Učesnici:	Prof. dr Pavle Sekeruš, UNS, prof. dr Vesna Crnojević Bengin, UNS, Dragana Vujović, UNS, Milica Kulidžan, UNS, Ivana Vujkov, UNS, Ana Šoti, UNS, Helena Hiršenberger, UNS, Dragana Krajinović, UNS, Nataša Hrabovski, UNS, Ivana Đokvučić, UNS, Branka Agbaba, UNS, Jasmina Biro, UNS, Sanja Subotić-Gantar, UNS, Ivana Kovačević, MPNTR, Ivana Jovanović, MPNTR, Aleksandar Đorđević, MUP, Jelena Matić, MUP, Milja Bralović, UB, Slavica Kapetanović, UB, prof. dr Dalibor Soldatić, UB, Ljiljana Damjanov, UB, Nataša Sekulović, SUB, Milica Andrić, ESN, Katarina Vaščić, ESN, Irena Žuvela, Fondacija Tempus, Biljana Dragin, Ministarstvo spoljnih poslova, Dragoslav Đokić, UNI, prof. dr Vesna Lopčić, UNI, prof. dr Dragan Antić, UNI, prof. dr Miladin Kostić, DUNP, Mia Ješić, NIS.
Opravdali odsustvo:	Olivera Mijatović, UNIKG

Akronimi korišćeni u zapisniku: UNS (Univerzitet u Novom Sadu), UB (Univerzitet u Beogradu), Državni univerzitet u Novom Pazaru (DUNP), Univerzitet Singidunum (SUB), Erasmus studentska mreža (ESN), Univerzitet u Nišu (UNI), MUP (Ministarstvo unutrašnjih poslova), NIS (Naftne industrija Srbije), MPNTR (Ministarstvo prosvete, nauke i tehnološkog razvoja).

Dobrodošlica

Učesnicima radionice dobrodošlicu su poželeli prof. dr Dušan Nikolić, rektor UNS-a, prof. dr Biljana Abramović, prorektor za nastavu UNS-a, prof. dr Saša Orlović, prorektor za finansije i organizaciju UNS-a, kao i prof. dr Pavle Sekeruš, rukovodilac koordinatorskog tempus projekta SIPUS i predsedavajući skupa. U okviru pozdravnih reči, naglašen je značaj procesa internacionalizacije na univerzitetima u Srbiji, a od strane rektora UNS-a, potvrđeno osnivanje Centra za internacionalizaciju UNS-a na prvoj sednici Senata UNS-a u okviru mandata novog rukovodstva, kao i plan da se u bliskoj budućnosti usvoji institucionalna strategija internacionalizacije UNS-a.

Strengthening of Internationalisation
Policies at Universities in Serbia

University of Novi Sad
Dr Zorana Đinđića 1
21000 Novi Sad, Serbia

Tempus

With the support of the
TEMPUS Programme of the
European Union

Prezentacije

Učesnici radionice pristupili su tematskim izlaganjima predviđenim agendom.

1. Dragana Vujović, generalni sekretar UNS-a
Milica Kulidžan, stručni saradnik za pravne poslove UNS-a

Tema: Analiza uslova za angažovanje stranih nastavnika, istraživača i studenata doktorskih studija u Republici Srbiji

Prezentacija u pdf formatu i Analiza uslova nalaze se na sajtu SIPUS projekta: www.gointernational.as.rs

Prvi deo uvodnog izlaganja: Dragana Vujović

Cilj izlaganja predstavljen je kao uvod u diskusiju i razmatranje o eventualnim preprekama, ali i mogućnostima, za angažovanje posebne kategorije lica: stranih nastavnika, istraživača i studenata doktorskih studija u Republici Srbiji.

Uvodno predavanje započeto je Strategijom razvoja obrazovanja u Srbiji do 2020. godine, koju je usvojila Vlada RS u oktobru 2012. godine, a u okviru koje su precizirani svrhe, ciljevi, pravci, elementi i mehanizmi razvoja sistema obrazovanja u RS do 2020. godine. Za potrebe radionice, izdvojen je poseban cilj Strategije – međunarodna otvorenost. U okviru tog postavljenog cilja, Ministarstvo prosvete, nauke i tehnološkog razvoja (MPNTR) je svojim akcionim planom iz januara 2015. godine, kojim je dalje razradilo Strategiju, postavilo zadatak da do 2020. godine treba formulisati i sprovesti konkretne politike, akcije i mere kojima bi se poboljšala međunarodna konkurentnost i prepoznatljivost srpskog visokog obrazovanja, usled čega se kao posledica ovakve politike, može očekivati poboljšanje položaja univerziteta iz RS na aktuelnim međunarodnim rang listama.

Istim akcionim planom, institucije visokog obrazovanja dobile su zadatak da internacionalizuju svoje aktivnosti radi daljeg razvoja i unapređenja. Kao primer, navedeni su zajednički studijski programi, međunarodni istraživački projekti i mobilnost studenata, nastavnika i istraživača. S obzirom da svaki cilj zahteva mere, mehanizme i uslove za svoje sprovođenje, pomenutim akcionim planom, MPNTR je utvrdilo da je potrebno razviti mehanizme za angažovanje inostranih nastavnika i istraživača. Potrebno je pojednostaviti administrativne uslove za privremeni boravak inostranih nastavnika koji će u Republici Srbiji držati nastavu, a izbor inostranih nastavnika rešavati preko EURAXESS mreže kojom se ostvaruje internacionalna mobilnost nastavnika i istraživača.

Za potrebe radionice, u prezentaciji su obrađeni ključni aspekti pravnog okvira relevantni za temu angažovanja stranaca. Podrobno je predstavljeno trenutno stanje u državi (relevantni nacionalni propisi/zakoni, kao i opšti akti ustanova na kojima se strana lica angažuju).

Drugi deo uvodnog izlaganja: Milica Kulidžan

Drugi deo izlaganja detaljno je predstavio propisane uslove, nadležnosti i procedure za angažovanje stranih državljana (u nastavi i nauci) imajući u vidu Zakon o zapošljavanju stranaca koji je stupio na snagu u decembru 2014. godine, kao i Zakon o strancima u pogledu odobrenja za privremeni boravak.

U prezentaciji su predstavljene:

- Pregled relevantnih propisa
- Zapošljavanje stranaca
- Izuzeci od primene Zakona o zapošljavanju
- Uslovi za angažovanje prema Zakonu o zapošljavanju
- Privremeni boravak radi rada, zapošljavanja i obavljanja druge delatnosti
- Stalno nastanjenje
- Dozvola za rad
- Radna dozvola za zapošljavanje
- Dozvola izdata na zahtev poslodavca
- Ograničenja angažovanja stranaca
- Obaveze stranca pri dolasku u Srbiju

Strengthening of Internationalisation
Policies at Universities in Serbia

University of Novi Sad
Dr Zorana Đinđića 1
21000 Novi Sad, Serbia

Tempus

With the support of the
TEMPUS Programme of the
European Union

Tema: Uslovi i postupak angažovanja stranih lica u nastavi na Državnom univerzitetu u Novom Pazaru

Prezentacija u ppt formatu nalazi se na sajtu SIPUS projekta: www.gointernational.as.rs

Izlagrač: prof. dr Miladin Kostić, rektor Državnog univerziteta u Novom Pazaru (DUNP)

Kao pravni osnov za angažovanje stranaca istaknuto je zapošljavanje stranaca po osnovu Zakona o zapošljavanju. Pod zapošljavanjem se podrazumeva zaključivanje ugovora o radu ili drugog ugovora kojim stranac bez zasnivanja radnog odnosa ostvaruje prava po osnovu rada u skladu sa zakonom. U primeni ove zakonske odredbe mogu se javiti određeni problemi sa kojima se nedavno suočio DUNP, kada se stranac angažuje bez ikakvog prava po osnovu rada. Ovde se konkretno misli na angažovanje lektora, gde sve troškove angažovanja snose odgovarajuće ambasade iz sporazuma sa ambasadama. Ovo kasnije ima implikacije na dobijanje radne dozvole i odobrenje privremenog boravka. U izlaganju su detaljno predstavljene procedure koje su u vezi sa dva osnovna uslova za angažovanjem stranaca - dobijanje odobrenja za privremeni boravak i dozvole za rad. Praktičan problem koji se pojavljuje kod postupka odobrenja boravka kod nadležnog organa je taj da se često u tom postupku traži i dostavljanje radne dozvole, što postavlja pitanje šta je starije i da li je to u određenim situacijama moguće. Do sada je bilo dovoljno dostaviti ugovor o angažovanju, bilo kog tipa, a u poslednju slučaju angažovanja stranog lektora, DUNP-u je postavljen zahtev i za dostavljanjem radne dozvole. Problem je rešen tako što je ipak nađena mogućnost da se prihvati zahtev uz sporazum koji nadležna ambasada ima sa Ministarstvom prosvete, nauke i tehnološkog razvoja.

U prezentaciji su detaljno predstavljeni svi postupci potrebni za angažovanja stranca:

- bez zasnivanja radnog odnosa
- sa zasnivanjem radnog odnosa

Tema: Bolna mesta mobilnosti

Prezentacija u pdf formatu nalazi se na sajtu SIPUS projekta: www.gointernational.as.rs

Izlagrač: prof. dr Vesna Lopičić, prorektor Univerziteta u Nišu

Prezentacija se nije bavila pravnim aspektima mobilnosti stranaca na univerzitetima u Srbiji, budući da je ova tema detaljno prikazana u prethodna dva izlaganja.

Izneta su dva konkretna primera, kao studije slučaja, na koje je u svom radu naišla prorektorka za međunarodnu saradnju Univerziteta u Nišu.

- Prvi slučaj: primanje stranog studenta doktorskih studija iz Kine
- Drugi slučaj: primanje stranog nastavnika (gostujućeg profesora) iz Turske

Razmatranjem ovakvih konkretnih slučajeva dobija se veoma jasna slika kompleksnosti procesa primanja stranaca na univerzitetima u RS i sve prepreke koje mogu da nastanu u pogledu komunikacije, smeštaja, ishrane, snalaženja stranca u okruženju i na univerzitetu.

Zaključak nakon slučaja stranog studenta:

- nerazrađene procedure
- manjak osoblja na Univerzitetu (nemogućnost novih zapošljavanja)
- manjak osoblja u Ministarstvu prosvete, nauke i tehnološkog razvoja
- nizak standard smeštaja u studentskim domovima

Nakon slučaja gostujućeg profesora, došlo je do konkretnih pomaka u kvalitetu servisa na Univerzitetu u Nišu, iako je u toku realizacije mobilnosti stranog profesora iz Turske veliku ulogu igrao volonterizam i improvizacija kako bi gost bio primljen:

ISHOD:

- Umesto volonterizma, određene su po dve kontakt osobe iz reda profesora i administrativnog osoblja kao prvi kontakt za gosta
- Sačinjene su procedure koje prate svaki korak gosta od dolaska u zemlju do njegovog odlaska - sada su u procesu usvajanja
- Napravljena je inicijativa za kreiranjem kataloga kurseva na engleskom

Strengthening of Internationalisation
Policies at Universities in Serbia

University of Novi Sad
Dr Zorana Đinđića 1
21000 Novi Sad, Serbia

Tempus

With the support of the
TEMPUS Programme of the
European Union

Zaključke prati i određena LEGISLATIVA:

Pravilnik o učešću Univerziteta u Nišu u kreditnoj mobilnosti programa ERASMUS+ („Glasnik Univerziteta u Nišu“ broj 4/2015) koji obuhvata i druge programe mobilnosti

Pravilnik o dvostrukom mentorstvu i zajedničkom doktoratu („Glasnik Univerziteta u Nišu“ broj 4/2015)

Strategija internacionalizacije Univerziteta u Nišu („Glasnik Univerziteta u Nišu“ broj 5/2015) - Strategija akademske mobilnosti Univerziteta u Nišu („Glasnik Univerziteta u Nišu“ broj 5/2015)

Legislativa je usvojena u toku 2015. godine i predstavlja konkretan pomak u procesu internacionalizacije na Univerzitetu u Nišu.

Diskusija

Nakon prvog dela izlaganja, prof. dr Pavle Sekeruš konstatovao je do koje mere stranac u našem visokoškolskom sistemu još uvek izaziva improvizaciju i *ad hoc* rešenja. Ono što jeste pozitivno je to što se na primeru Univerziteta u Nišu može videti da je upravo iz takve situacije došlo do potrebe za pronalaženjem sistemskih rešenja (uvođenjem niza propisa i pravilnika čije je cilj da se improvizacije svedu na najmanju meru).

U toku diskusije, prof. dr Dalibor Soldatić skrenuo je pažnju na jednu specifičnost. Domovima građenim za domaće i strane studente upravljaju sada studentski centari koji su otuđene institucije i koji nude komercijalne cene. Stranom studentu se više isplati da iznajmi stan privatno, čak i u centru Beograda. Relativno je mali broj mesta u domovima koji se namenjeni stranim studentima i za koje Ministarstvo plaća smeštaj. Ozbiljan manjak u priči oko stranih studenata je što nijedna institucija nema službu za prihvatanje stranih studenata onako kako je to u zemljama koje se strancima bave na visoko profesionalan način (iznet je primer Francuske). Prof. Soldatić je skrenuo pažnju na to da ni jedan korak ne treba i ne može da se preskače, ali da se u visokoorganizovanim sredinama sve rešava na jednom mestu uz jasan spisak neophodnih dokumenata koje stranac mora da obezbedi. Kada se utvrde pravila igre, onda ne sme da budete dodatka tipa “nedostaje vam još dokumentacije”.

Iznet je takođe primer gde na Odeljenju za strance u Beogradu nema službenika koji zna strani jezik. Svaki strani lektor ide sa svojim prevodiocem. Anegdote koje srećemo zapravo nisu anegdote, jer ih svi sreću u svakodnevnom poslu sa stranim studentima, nastavnicima i istraživačima. Institucije koje treba da podrže i prate univerzitete u procesu internacionalizacije često zapravo podižu prepreke.

Prof. Pavle Sekeruš je konstatovao da je pitanje smeštaja jedan od velikih izazova, budući da je situacija u RS takva da univerziteti ne upravljaju smeštajnim kapacitetima u studentskim domovima. Iznet je primer rešenja koje ima Univerzitet u Pečuju i koje se može preneti na univerzitete u RS. Univerzitet u Pečuju ima svoju agenciju koja se bavi smeštajem studenata kod privatnih lica. S obzirom da nije realno očekivati od države da u skorije vreme poveća smeštajne kapacitete za strance u domovima, primer Pečuja je moguć način podizanja kvaliteta servisa koje pruža visokoškolska institucija. Naravno, važno je osigurati da privatni stanodavci budu dovoljno pouzdani.

Zemlje poput Francuske, koje su svesne političkog, ekonomskog, naučnog, kulturološkog, i svakog drugog doprinosa stranih studenata, nastavnika i istraživača, imaju sistem u kojem postoji organizacija sa osobama zaduženim za svakog stranca, sa njegovim celokupnim dosijeom. Stranac je obezbeđen da se neko o njemu brine, od toga da li mu je potrebna lekarska pomoć, kako reguliše osiguranje, da li ima akademskih problema, i sl.

U Srbiji čak postoji kategorija “stipendiste bez stipendije”, što je izazvalo brojne probleme (primer sa UNS-a).

Prof. dr Vesna Lopičić, obavestila je prisutne da se u sklopu tempus projekta “FUSE” upravo radi na pitanju razvoja servisa na univerzitetima u RS u pogledu nuđenja privatnog smeštaja i da je jedan od zadataka projektnog tima postavljanje kriterijuma za privatne stanodavce kojima se stranci upućuju. Ovo je početak nečega što će u perspektivi moći da izraste u servise, agencije, kancelarije na univerzitetima.

Strengthening of Internationalisation
Policies at Universities in Serbia

University of Novi Sad
Dr Zorana Đinđića 1
21000 Novi Sad, Serbia

Tempus

With the support of the
TEMPUS Programme of the
European Union

Dr Aleksandar Đorđević konstatovao je nakon prvog dela izlaganja i diskusije da su sva pitanja pokrenuta i postavljena u toku skupa na ime Ministarstva unutrašnjih poslova zapravo pitanja za Upravu za upravne poslove MUP-a, odnosno načelnicu Zoricu Lončar-Kasalicu, kao i za Upravu granične policije MUP-a, odnosno načelnika Milenka Božovića.

Takođe je konstatovano da se sva izneta pitanja mogu prevazići. Univerziteti mogu da se obrate Upravi za upravne poslove MUP-a za pravna tumačenja koja će doprineti izgradnji procedura. Takođe, Ministarstvo prosvete, nauke i tehnološkog razvoja može da inicira sporazum kojim se određena pitanja rešavaju. Situacija koju je pomenuo prof. Soldatić predstavlja sistemski problem, ali je isto tako evidentno da je Uprava za strance preopterećena svih ovih godina sa situacijom oko migranata.

Zbog toga je važno ići na sistemsko uređivanje i da se brojna pitanja reše između dva nadležna ministarstva, kako bi visokoškolske institucije mogle efikasnije i bolje da rade na internacionalizaciji.

Prof. Sekeruš je izneo dobra iskustva UNS-a sa MUP-om u definisanju procedura koje stranac po dolasku mora da izvrši. UNS je ponudio da sastavi obaveštenja za strance na engleskom jeziku o potrebnim dokumentima i procedurama koje je MUP pregledao i odobrio, i ona se koriste na univerzitetu znatno olakšavajući posao.

Konstatovano je da univerzitet može da pomogne, ali da su potrebni susreti, razgovori i dobra volja obe strane.

Prezentacije

Tema: Strani profesori na Univerzitetu u Beogradu

Izlagач: prof. dr Dalibor Soldatić, koordinator projekta SIPUS na Univerzitetu u Beogradu

Prof. Soldatić izneo je činjenicu da je broj stranih profesora na Univerzitetu u Beogradu, kao i na drugim univerzitetima u RS, veoma mali, pogotovo ako iz ove grupe izuzmemo specifičnu kategoriju lektora na filološkim fakultetima.

Izlaganje se bavilo temom zašto su nam potrebni strani profesori i kako do njih doći. Plata koju mogu da dobiju u RS nije motivacioni faktor, pogotovo ne u trenutnoj situaciji u kojoj se država nalazi.

Postoji institucija "gostujućeg profesora" i tu su pravila igre jasna. Međutim, potrebno bi bilo u perspektivi ukinuti vremensko ograničenje, odnosno period od četiri godine na koji se bira gostujući profesor, jer je dodela ovog zvanja vrsta uvažavanja i časti koje se ukazuju stranom profesoru. Ovo je za sada najznačajniji način na koji srpski univerziteti mogu da dovedu svetsku klasu predavača/naučnika. Šanse da ovaj rang gostujućih nastavnika ili profesora ostanu semestar ili dva su male, u pitanju su kratki boravci.

Drugi način koji do sada nije bio korišćen, ali koji otvara velike mogućnosti, je kategorija zajedničkih studijskih programa u sklopu Erasmus+, a na osnovu sporazuma potpisanog između dva univerziteta. Finansiranje se vrši preko EU stipendija za školarine upisanih studenata. Ovde najveći problem predstavlja akreditacija.

Potrebno je delovati planski, kako bi čitav sistem dovođenja stranih profesora bio postavljen na novim osnovama. Procedure moraju postojati, ali postupak regulisanja boravka i izdavanje radnih dozvola mora postati efikasniji, jednostavniji i transparentniji.

Prof. Soldatić dotakao je i temu raspisivanja međunarodnog konkursa ne samo za nastavnike, već i za druge pozicije (stranac može na velikom broju svetskih univerzitetima biti angažovan kao npr. prorektor), ali je i postavio pitanje koliko su srpski univerziteti na to spremni. Međunarodni konkursi su još uvek budućnost na koju će se čekati što se tiče srpskog visokoobrazovnog sistema.

Zadaci:

- Izboriti se za pristojan smeštaj za strane profesore
- Rešiti pitanje plaćanja stranih profesora (za malu platu nećemo privući svetsku klasu)
- Rešiti pitanje zdravstvenog (i penzionog) osiguranja
- Povećati vidljivost RS univerziteta i rezultata (uključujući i poboljšanje veb-sajtova univerziteta)

Poruka sa ovog skupa jeste da se moramo otvoriti kao visokoobrazovni sistem, da moramo dovoditi strane studente i nastavnike, i da moramo akreditovati studijske programe na engleskom jeziku i osposobljavati naše nastavnike da nastavu na engleskom jeziku drže na kvalitetan način. U suprotnom ćemo se suočiti sa stagnacijom i provincijalizmom koje savremena nauka ne trpi.

Strengthening of Internationalisation
Policies at Universities in Serbia

University of Novi Sad
Dr Zorana Đinđića 1
21000 Novi Sad, Serbia

Tempus

With the support of the
TEMPUS Programme of the
European Union

Tema: Angažovanje stranih lekora na Univerzitetu u Novom Sadu, Filozofskom fakultetu
Prezentacija u pdf formatu nalazi se na sajtu SIPUS projekta: www.gointernational.as.rs

Izlagrač: prof. dr Pavle Sekeruš, koordinator projekta SIPUS, Univerzitet u Novom Sadu

Prof. Sekeruš je u izlaganju posvećenom isključivo kategoriji LEKTORA STRANCA definisao termin i konstatovao da nas ovde najviše zanima korišćenje reči u visokom obrazovanju gde lektor označava predavača na univerzitetu ili ustanovi sličnog obrazovnog tipa, često istraživača na početku karijere, u hijerarhiji niže od profesora, koji predaje ili vodi neku istraživačku grupu.

Lektor stranac je najstariji i najrasprostranjeniji oblik internacionalizacije nastave na univerzitetima u RS.

Značaj lekora stranca, u današnjem globalizovanom i smanjenom svetu gde se informacije i ljudi brzo i lako prebacuju sa jednog na drugi kraj globusa, teško je zamisliti kakav su značaj, još dobrim delom XX veka, imali ovi kulturni medijatori, prozori u do skora teško dostupne i manje ili više daleke kulture. Sa druge strane, bili su i ostali važni promoteri srpske nauke i kulture.

U izlaganju su prikazan pravni okviri za angažovanje lekora i viših lekora, od Zakona o visokom obrazovanju do Statuta Filozofskog fakulteta.

Na Univerzitetu u Novom Sadu, odnosno na Filozofskom fakultetu, ima 28 stranaca koji rade u nastavi stranih jezika:

14 u zvanju lekora stranca (5 preko međudržavnih sporazuma, i 9 preko sporazuma Filozofskog fakulteta sa drugim ustanovama);
1 francuski stažista;
7 nastavnika kineskog u okviru Konfučijevog centra.

Strane ambasade i kulturni centri direktno su predložili lekore za nastavu jezika (grčki, danski, turski, persijski, portugalski, itd). Na odsecima stranih jezika ima i stranaca biranih u druga zvanja (docenti, viši lekori), koji žive i rade u Novom Sadu.

Po uvidu prof. Sekeruša, na Univerzitetu u Beogradu angažovan 51 lektor stranac, u Kragujevcu 5 i Nišu 8.

Finansiranje lekora stranca je predstavljeno kao veoma raznoliko (u pogledu izvora i modaliteta), ali u nekim slučajevima i sasvim nejasno i problematično. Smeštaj preko studentskog centra u velikom broju slučajeva nije na zadovoljavajućem nivou.

Zaključci:

- Iako je kontakt sa drugim kulturama danas veoma olakšan, značaj lekora stranaca na univerzitetima i dalje izuzetno velik. Oni su nosioci saradnje sa ustanovama sa kojih dolaze, pokretači zajedničkih projekata, promoteri srpske nauke i kulture;
- Među retkim su činiocima internacionalizacije nastavnog procesa u Srbiji;
- Procedure angažovanja komplikovane su i skupe;
- Smeštaju se ne poklanja odgovarajuća pažnja;
- Finansiranje iz Ministarstva trenutno ne ohrabruje njihovo anagažovanje.

Tema: Angažovanje stranih nastavnika putem zajedničkih studijskih programa sa partnerskim institucijama
Prezentacija u pdf formatu nalazi se na sajtu SIPUS projekta: www.gointernational.as.rs

Izlagrač: doc. dr Nataša Sekulović, Univerzitet Singidunum

U izlaganju su predstavljene prednosti angažovanja stranih nastavnika putem zajedničkih studijskih programa za studente, za nastavni kadar, kao i za samu visokoškolsku instituciju.

Strengthening of Internationalisation
Policies at Universities in Serbia

University of Novi Sad
Dr Zorana Đinđića 1
21000 Novi Sad, Serbia

Tempus

With the support of the
TEMPUS Programme of the
European Union

Na Univerzitetu Singidunum su tokom proteklih godina uspešno realizovani inostrani studijski programi u saradnji sa Univerzitetom Linkoln iz Oklanda (Kalifornija, SAD) i Univerzitetom IMC Kreds (Austrija). Studenti su izuzetno pozitivno ocenili svoja iskustva u okviru nastave na pomenutim zajedničkim studijskim programima.

Poteškoće i izazovi u angažovanju stranih profesora:

- Visoke školarine inostranih programa;
- Poteškoće u razumevanju nastavnika i studenata;
- Gostujuća predavanja, ne računajući zajedničke programe, finansira isključivo Univerzitet iz sopstvenih sredstava;

Osnovna pretpostavka većeg uključivanja stranih profesora, istraživača i doktoranata u proces nastave jeste da se omogući finansiranje njihovog rada i boravka i iz drugih izvora.

Tema: Angažovanje stranaca na univerzitetima u RS – želje velike, a mogućnosti male

Prezentacija u pdf formatu nalazi se na sajtu SIPUS projekta: www.gointernational.as.rs

Izlagач: prof. dr Vesna Crnojević Bengin, BioSense centar UNS-a

Prof. Vesna Crnojević-Bengin upoznala je prisutne sa svojim dosadašnjim iskustvom u vezi sa angažovanjem stranaca na naučno-istraživačkim projektima na UNS-u:

14 FP7 projekata

- REGPOT projekti AgroSense i InnoSense
  - *zapošljavanje povratnika i stranih istraživača*
- MC IRSES projekat MultiWaveS
  - *long-term placements*
- PPP FRACTALS
  - *angažovanje stranih evaluatora*

6 H2020 projekata

- Uključujući Teaming projekat ANTARES
  - *zapošljavanje stranih „vanserijskih“ istraživača*

Kroz 14 FP7 projekat, jedan značajan deo aktivnosti bio je posvećen upravo zapošljavanju stranaca i zapošljavanju naših povratnika iz inostranstva, bilo permanentno ili vremenski ograničeno.

Kroz projekat ANTARES takođe se planira zapošljavanje stranaca, ali ovaj put izvrsnih, vrhunskih istraživača, nobelovaca, najboljih u svojoj klasi, što znači da će institucija morati u svoja interna akta da inkorporira mogućnost plate čiji iznos nije ograničen. To je nešto što u Srbiji nije jednostavno niti izjaviti niti zakonski izvesti u postojećim okolnostima. Ono što EU želi da vidi od BioSense centra, kao budućeg centra izvrsnosti, je to da postoji spremnost da se integrišu najbolji evropski naučnici u naše okruženje. Pregovaranje o visini plate je potpuno očekivani deo angažovanja vanserijskih evropskih i svetskih istraživača.

Jedno od važnih pitanja jeste i to šta naša okolina, uključujući i srpski visokoobrazovni i naučni prostor, misli o zapošljavanju stranaca i da li to vidi kao potencijalno “oduzimanje” radnih mesta za domaće naučnike. Prof. Bengin na ovakva pitanja odgovara činjenicom da nauka služi da podrži socijalni i ekonomski razvoj zemlje, i da je krajnji cilj svakog odgovornog istraživanja da se podrži sopstvena država u svom razvoju. Da bi se to moglo postići, moraju postojati institucije koje imaju odgovarajuće kapacitete. Institucije, iako ih vidimo kroz opremu i infrastrukturu, su prvenstveno ljudi. Domaći istraživači moraju izgraditi svoj naučno-istraživački kapacitet, u smislu naučnih kompetencija kojima će parirati evropskim istraživačima, naročito u smislu izvrsnosti. Da bismo bili deo evropskog naučno-istraživačkog prostora, potrebno je baviti se izvrsnom naukom, na svetskom nivou. U Srbiji, posebno je važno orijentisati istraživanja u svim oblastima nauke ka inovacijama i tržištu.

Strengthening of Internationalisation
Policies at Universities in Serbia

University of Novi Sad
Dr Zorana Đinđića 1
21000 Novi Sad, Serbia

Tempus

With the support of the
TEMPUS Programme of the
European Union

BioSense centar poseban naglasak stavlja upravo na mobilnost istraživača u oba smera, a u njegovim uspesima veliku ulogu je igralo zapošljavanje stranaca. Na državi, univerzitetu, naučnoj zajednici je da zajednički rade na obezbeđivanju optimalnih uslova za mobilnost, posebno prema Srbiji.

Prof. Bengin takođe je naglasak stavila na sve prednosti boravka stranih istraživača na univerzitetima u Srbiji, od novih znanja, pa sve do radnih navika (odnosa prema radu, etike u istraživanju, itd.) i proširenja mreže kontakata. Strani istraživači su doneli i važno iskustvo u vezi sa patentiranjem, čak i čitanjem patenata. Strani istraživači u Srbiji su se pokazali kao odlična "prečica" do svetske nauke.

Iako je Srbija napravila ozbiljne pomake i u FP7 i u Horizontu 2020, institucije u RS nastavljaju da se suočavaju sa brojnim administrativnim problemima, posebno kod zapošljavanja stranaca. U nedostatku jedinstvenih mesta na kojima bi se mogli dobiti odgovori na sva relevantna pitanja, situacija je takva da su se institucije snalazile, da su rešenja bila raznolika i da su uslovi kao takvi ipak ostali ispod optimalnih. Administrativne komplikacije i nedostaci procedura ponekad su čak i prepreka institucijama koje bi bila kadre da privuku evropska sredstva da se ne odluče za prijavu projekta.

Ono što naučna zajednica treba da učini je da sporovode jednu rigoroznu uporednu analizu domaćih i evropskih zakonodavstava koji čine okvir za funkcionisanje sistema. Ovo svakako čeka Srbiju na putu pristupanja EU, ali je primarno važno samim univerzitetima. Uz nacionalne okvire, tu su i institucionalne politike. Ideja je da se dosadašnja iskustva pretoče u formu koja bi se kretala od preporuka pa sve do zakonskih rešenja.

Ciljevi su brojni:

- Maksimizovati broj domaćih institucija uspešnih u međunarodnoj saradnji;
- Maksimizovati ukupan ostvareni budžet domaćih institucija iz međunarodne saradnje;
- Razviti administrativni kapacitet domaćih institucija, nezavisan od trenutnih personalnih rešenja;
- Povećati broj radnih mesta visokog profila u istraživanjima i razvoju;
- Unaprediti inovacioni kapacitet naše privrede;
- Podići međunarodni ugled Srbije kao zemlje u kojoj se radi izvrsna nauka;
- Smanjiti/sprečiti odliva mozgova;
- **Stimulisati povratak naših istraživača iz inostranstva;**
- **Stimulisati dolazak stranih istraživača u Srbiju;**
- **Povećati broj stranih studenata na domaćim univerzitetima.**

Principi kojima bi se visokoobrazovanje i nauka mogli poslužiti u postizanju ovih ciljeva:

- Usklađenost sa domaćim zakonodavstvom;
- Usklađenost sa postojećim i budućim relevantnim nacionalnim strategijama;
- Usklađenost sa relevantnim EU dokumentima (*The European Charter for Researchers, The Code of Conduct for the recruitment of researchers, H2020 Financial Guides*, itd.);
- Osnova za *Certificate on Methodology* (potrebno u Horizontu 2020.);
- Direktni dijalog svih relevantnih aktera (MPNTR, Ministarstvo finansija, Ministarstvo rada i socijalnih pitanja, Ministarstvo spoljnih poslova, MUP, Narodna Banka Srbije, akademija, sektor MSP, industrija, javni sektor, Evropska komisija, itd.);
- Stimulativne mere koje podržavaju rad, izvrsnost i kompetitivnost;
- Mogućnost generalizacije na regionalni nivo.

Ništa ne mogu da urade samo Ministarstvo prosvete, nauke i tehnološkog razvoja i univerziteti. U procesu moraju učestvovati sve relevantne institucije.

NACIONALNE OKOLNOSTI:

Zakon o radu:

- Ugovor o radu
- Prekovremeni i dopunski rad

Strengthening of Internationalisation
Policies at Universities in Serbia

University of Novi Sad
Dr Zorana Đinđića 1
21000 Novi Sad, Serbia

Tempus

With the support of the
TEMPUS Programme of the
European Union

- Obavljanje poslova van prostorija poslodavca / rad na projektima / stručno usavršavanje u inostranstvu
- Mirovanje radnog odnosa

Zakon o budžetskom sistemu:

- Uredba o postupku pribavljanja saglasnosti za novo zapošljavanje i dodatno radno angažovanje kod korisnika javnih sredstava

Zakon o javnim nabavkama:

- Angažovanje istraživača, tehničkog i administrativnog osoblja
- Direktni projektni troškovi

Zakon o naučno-istraživačkoj delatnosti:

- Plaćeno odsustvo i mirovanje radnog odnosa (izbornog perioda)
- Finansiranje naučno-istraživačke delatnosti

BioSense je oglašavao konkurse za angažovanje stranaca preko EURAXESS mreže. Od nekih dvadeset prijava u proseku po jednom oglasu, po deset bi bile veoma ozbiljne. Motivacija za dolazak u BioSense centar nije bila plata na prvom mestu. Strani istraživači su želeli da dođu zbog odličnih laboratorija, već postignutih naučnih rezultata, uslova rada i uslova života. Skoro svi angažovani stranci su bili zainteresovani za dugoročnu perspektivu.

Procedura za dobijanje boravišne i radne dozvole: vremenski i finansijski skupa.

Boravišna viza se prvi put izdaje na 6 meseci (ponekad na 1 godinu) i obnavlja se svake godine.

Tipično trajanje projekta = 3 godine

Zašto ne bismo imali specijalni tretman i skraćeni postupak za naučne radnike koji se zapošljavaju u okviru međunarodnog projekta?

Prof. Bengin završila je izlaganje sa veoma pozitivnim primerima iz prakse – stranim istraživačima iz BioSense centra. Od 50 istraživača, oko 25-30% je iz inostranstva.

Konačni zaključak: zapošljavanje stranih istraživača se isplati ako ste odabrali prave ljude.

Diskusija

Gospođa Biljana Dragin iz Ministarstva spoljnih poslova konstatovala je, nakon svih izlaganja, da je prisustvovala jednoj izvanrednoj stručnoj raspravi. Iz perspektive nadležnosti Ministarstva spoljnih poslova, gđa. Dragin iznela je viđenje o onim mestima na kojima bi zajedničkim naporima moglo da se radi na ovoj temi. Dodirnih tačaka ima mnogo. S obzirom da se diskusija tiče internacionalizacije, stranih studenata, stranih nastavnika i stranih kadrova u Srbiji, postoji nekoliko nivoa gde je apsolutno neophodno učešće i uključivanje Ministarstva spoljnih poslova. Od konzularnih i viznih pitanja, i svega što prati ulazak stranca u RS i regulisanje njegovog statusa kao stranog državljanina, pa sve do "meke diplomatije", odnosno kulturne diplomatije, kojoj se u mnogim razvijenim zemljama posvećuje velika pažnja i ulažu velika sredstva i kadrovski kapaciteti.

Gđa. Dragin nadlovezala se na diskusiju u kojoj je učestvovao prof. Soldatić kada je bilo reči o načinima angažovanja stranih istraživača i profesora, ili dovođenje stranih studenata, kroz međunarodne ugovore. Upravo je tu funkcija Ministarstva spoljnih poslova jer ono koordinira međudržavne ugovore u oblasti kulture, obrazovanja, nauka, a tu su uključen sport i omladina.

Strengthening of Internationalisation
Policies at Universities in Serbia

University of Novi Sad
Dr Zorana Đinđića 1
21000 Novi Sad, Serbia

Tempus

With the support of the
TEMPUS Programme of the
European Union

Na pitanje prof. Soldatića kada je Ministarstvo konsultovalo univerzitet prilikom zaključivanja nekog međudržavnog sporazuma u aspektima koji se odnose na obrazovanje i nauku, gđa. Dragin je odgovorila da Ministarstvo spoljnih poslova u takvim slučajevima konsultuje Ministarstvo prosvete, nauke i tehnološkog razvoja. Prioriteti i stavovi resornog ministarstva su temelj daljih pregovora koji se tiču zaključivanja međunarodnog ugovora iz određenih oblasti. Kada se govori o obrazovanju, to je Ministarstvo prosvete, nauke i tehnološkog razvoja, koje dalje komunicira sa visokoškolskim institucijama. Naravno, kada dođe do ozbiljnih problema i gorućih pitanja, kao što je pitanje stranih lektora u RS i intervencije njihovih ambasada, onda je funkcija Ministarstva spoljnih poslova da na diplomatskom nivou rešava takav problem u komunikaciji sa diplomatsko-konzularnim predstavništvima tih zemalja. U razgovorima koje je vodilo Ministarstvo spoljnih poslova u susret rešavanju problema učestvovali su predstavnici univerziteta. Iako uvek treba ići ka unapređenju sistema, ingerencije Ministarstva su takve da uvek komuniciraju sa resornim ministarstvima. Ugovori na međudržavnom nivou jesu krovni i generalni, ali je njihova konkretizacija kroz programe, a takvih programa ima.

Gđa. Dragin je iskoristila priliku da na ovom skupu ukaže na alarmatno stanje sa našim lektorima u inostranstvu. Na dnevnom nivou stižu vesti o lošem statusu naših lektora, njihovom dovođenju u stanje jedne potpune egzistencijalne neizvesnosti i ponižavajućeg položaja (pogotovo u poređenju sa kolegama iz susedstva), kao i da naše lektorate preuzima BHS jezik.

Što se tiče Ministarstva spoljnih poslova, univerziteti mogu očekivati punu podršku u svim segmentima koji su u njegovo ingerenciji, a tiču se ozbiljnih i važnih rešenja koja su potrebna.

Prof. Vesna Lopičić prisutnima je skrenula pažnju na novi Erasmus+ projekat kojim koordinira Univerzitet u Nišu, a koji će baviti poboljšanjem položaja istraživača, kao i mobilnosti istraživača.

Prof. Sekeruš je naglasio da je ovo samo početak našeg zajedničkog rada na svim pitanjima angažovanja stranaca u Srbiji i da se ovakva vrsta stručnih rasprava i komunikacije svih relevantnih aktera nastavlja.

Belešku sastavila: Ivana Vujkkov
Šef Kancelarije za međunarodnu saradnju UNS-a
11. decembar 2015.